

передусім за рахунок сільської молоді, мобілізованої до шкіль ФЗН. Натомість сільська місцевість, поруч із містами, стала місцем осідку амністованих.

Ключові слова: сільське населення, Донецька область, міграції, статевовікова структура, поточний облік населення.

УДК 32.019.51: 94(477)

В.М. Яблонський

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ УНР В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

У статті розглядаються проблеми спадкоємності Української Народної Республіки та сучасної Української держави через призму діяльності та передачі повноважень Державним центром УНР в екзилі.

Наголошується на важливості Акту передачі повноважень у процесі творення сучасної української ідентичності. Представники ДЦ УНР, складаючи свої повноваження підкреслили, що проголошена 24 серпня і утверджена 1 грудня 1991 року народом України Українська держава продовжує державно-національні традиції УНР і є правонаступницею Української Народної Республіки.

Аналізуються основні причини того, чому українські держава та суспільство практично зігнорували цей історичний шанс, який відкривав можливості більш швидкого переходу від пострадянського стану до відкритого демократичного суспільства з ринковою економікою.

Стаття написана з використанням результатів національних щорічних соціологічних моніторингових опитувань, які проводилися у 1992-2015 роках.

Ключові слова: Українська Народна Республіка (УНР), Державний центр УНР в екзилі, українська ідентичність, історична спадкоємність

Ліквідація Української Народної Республіки на початку 1920 рр., вимушена еміграція законної влади, подальша окупація України більшовицькою Росією призвели до втрати українцями власної держави на сімдесят років. Разом із державністю була заборонена українська історія, зазнавали утисків мова і культура, український народ фактично отримав статус «молодшого» у державі де усі суб'єкти мали «рівний статус». Тому сприйняття українцями певних сторінок власної історії можна зрозуміти, але через чверть століття після здобуття незалежності, навряд чи можна назвати задовільним. Особливе місце тут посідає тема Української Народної Республіки, яка є досить впізнаваною серед широкого загалу, але навряд чи знання пересічного українця йдуть далі утворення Центральної Ради та проголошення незалежності у січні 1918 року. З огляду на це не випадає говорити про тісний зв'язок між УНР і сучасною українською державою. Важливим доробком для розуміння цих питань є роботи очільників ДЦ УНР в екзилі – С.Петлюри, М. Лівіцького, М. Плав'юка, О. Шульгина та інших, присвячених проблемам державного будівництва, ідеології та соборності України [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8]. Метою даної статті є аналіз спадкоємності між двома державами – Українською Народною Республікою та сучасною Україною.

Лідери Державного центру УНР на еміграції здавали собі справу в тому, що після ліквідації СРСР нова незалежна Україна навряд чи буде творитися за лекалами Центральної Ради чи Директорії. З огляду на відсутність досвіду державотворення, взірці були далеко небездоганними. Однак, вони сподівалися на затребуваність у

процесі творення нової держави ідеології незалежності, яка була присутня у період Української революції. Іншими словами, як ідеологія Першої республіки (Центральної Ради) та Другої республіки (Директорії) буде втілена в ідеологію державотворення нової України (умовно ми можемо її назвати Четвертою республікою). Третьою республікою, очевидно, можна вважати УСРР/УРСР, яка за формальними ознаками також була українською державою з республіканською формою правління та обмеженим суверенітетом.

Принагідно треба нагадати, що більшовики певний час використовували також і назву УНР, але згодом були змушені відмовитися від неї. Це сталося, головним чином, через ідеологічні та формальні причини: більшовицька «УНР» програвала за упізнаваністю та популярністю правдивій УНР. Можна стверджувати, що такий прийом був одним із елементів «гібридної» війни Росії проти України наприкінці 10-х рр. ХХ століття. Гібридна складова тієї війни була значно меншою у порівнянні із сучасним збройним конфліктом. Але і спосіб встановлення влади «фейкових» республік – у великому промисловому та культурному центрі України на межі з Росією; подібні до УНР сучасні назви («ДНР», «ЛНР» а також назви «народних республік», які не відбулися – Харків, Одеса та ін.) свідчать про те, що сценарії вторгнення в 2014 р. багато в чому повторюють події майже столітньої давнини. Теперішні «сценаристи» просто не врахували новий внутрішній та міжнародний контекст, за якого Україна є більш потужною державою із сильними зовнішньополітичними союзниками, ніж це було у 1917-1921 рр.

Повертаючись до заявленої теми слід наголосити, що лідери УНР на еміграції розраховували, що на момент відновлення незалежності буде збережена історична, суспільна пам'ять, а отже, українська національна ідентичність на території України. Про те що стало цьому на заваді буде йтися дещо згодом.

Носіями ідеології УНР, ідеології незалежності були політики, представники державної влади, військові, частина інтелігенції, студентства, представники професійних спілок, іншими словами – активне громадянство, а також селяни. У силу відомих причин, найбільш активна частина прихильників ідеї самостійності України була витіснена за її межі.

Люди, які вийшли на еміграцію, зуміли створити феномен держави у вигнанні попри цькування і терор більшовицьких спецслужб, протидію учорашніх союзників, інколи невелику прихильність влади країн перебування та ін. Вони не просто «бавилися у державу», як це намагалися представити опоненти упродовж їх понад семидесятилітню діяльність, вони зберігали інституційну пам'ять (державні інституції – президент, парламент, уряд, армія, суд), історичну пам'ять (дослідницькі установи, центри, із великим науковим доробком), зберігали народні традиції, власну церкву, просували свою ідеологію через еміграційні українські та закордонні ЗМІ, міжнародні заходи та інші дискусійні майданчики. Без здобутків ДЦ УНР в екзилі важко було б уявити процеси осмислення власної історії та розуміння напрямів руху сучасного українського суспільства.

Більша частина адептів УНР, яка залишилася в Україні змушена була перейти у підпілля, або з часом прийняти ідеологію переможця. Збройний опір окупантам у 1920-х рр., коли він виникав, був досить яскравим і безкомпромісним, але в силу відомих причин – нетривалим у часі.

Кожне наступне, після визвольних змагань 1917-1921 рр. десятиліття робило свій «внесок» у нищення носіїв ідеології УНР: процес СВУ, колективізація, Голодомор, великі репресії 1930-х, друга світова війна та новий голод 40-х, добровільні та примусові переселення з України, міграція до України представників інших народів

СРСР, насамперед росіян, нові т. зв. «м'які» репресії, природній процес зміни поколінь у наступні десятиліття.

Все це підсилювалося впливом радянської пропагандистської машини. Цей вплив був тотальним і різноплановим. Якщо йшлося про пересічних громадян, то тема була для них табуована. Не заохочувалися та заборонялися навіть згадки про ці події.

На рівні масової свідомості вдалося практично змаргіналізувати події в Україні 1917-1921 рр., а особливо тогочасних українських лідерів. Тема визвольних змагань практично не висвітлювалася в шкільній та університетській програмах. Так, наприклад, у 80-ті роки минулого століття на історичному факультеті столичного університету студенти не отримували скільки-небудь повного курсу історії України, слухаючи окремі лекції з найменш проблемних питань української історії. Натомість досить ґрунтовно вивчалися історія Російської імперії та СРСР.

Говорити про добу 1917-1921 і про еміграцію можна було лише невеликому колу перевірених «ідеологічних бійців» т. зв. «антифальсифікаторського фронту». Перша категорія це були партійні функціонери, які задавали тон, друга – історики, викладачі суспільних наук, третя – письменники, кінематографісти, наступна – працівники ЗМІ та журналісти. Останні з цього переліку, хто мав доступ до закритих архівів – працівники спецслужб, КДБ. Але вони, зрозуміло, більше боролися із можливим витокм інформації, ніж її розповсюдженням.

Таким чином, влада створювала вакуум в історичній пам'яті із подальшим його заповненням знаннями далекими від правдивої історії. Зупинило цей процес ослаблення і подальший розпад радянської імперії, який супроводжувався небувало високим рівнем зацікавленості історичними знаннями у другій половині 80-х років. Правда і цей процес мав свої особливості. Інформація була досить дозованою і стосувалася більше спільної радянської історії, а все що проливало світло на українське минуле і надалі залишалося під заборноюю.

Виникає запитання де взялися, чи чим керувалися прихильники української незалежності коли голосували на грудневому референдумі 1991 року? Відповідь досить прозаїчна. Більша частина суспільства вбачала відокремлення від Росії насамперед, як можливість, як шанс зберегти досить високий (як уявлялося тоді) соціально-економічний рівень життя. Мотивами ідейного патріотизму керувалася лише незначна частина суспільства, у більшості громадян вони відступали на задній план, поступаючись вищезгаданим соціальним очікуванням. Цим скористалася тодішня еліта, інтереси якої співпали із самостійницьким трендом активної частини суспільства.

Промовистою ілюстрацією уявлень тодішніх керівників держави про Українську революцію 1917-1921 рр. став процес передачі повноважень від Державного центру УНР новообраній київській владі. Принагідно треба зауважити, що спогади про це є лише в однієї сторони процесу президента УНР в екзилі Миколи Плав'юка. Інша сторона – тодішній президент України та його оточення зберігає мовчання.

Після відновлення незалежності України постало питання щодо передачі повноважень Державного центру УНР новоствореній українській державі. З подачі президента М. Плав'юка, після певних дискусій щодо доцільності такого кроку в еміграційному середовищі, справа перейшла у конкретну площину. Саме президент УНР в екзилі через депутата Верховної Ради, автора Акту про незалежність України, Л. Лук'яненка запропонував президентові Л. Кравчуку передати, згідно рішень Конгресу Трудового Народу від січня 1919 р., державні повноваження, які мав Державний центр Української Народної Республіки в екзилі.

З цією метою 17 січня 1992 р. М. Плав'юк прибув до Києва. Для підсилення символічності моменту планувалося здійснити передачу повноважень 22 січня у 73-тю

річницю Злуки УНР і ЗУНР. Проте Л.Лук'яненко зауважив, що Кравчук «Людина, яка добре не обміркувавши, ніколи не поспішає. Навряд чи йому вистачить трьох днів» [8].

Уже за два дні відбулася зустріч двох президентів. Розмова йшла про те, що згідно із рішенням Конгресу Трудового Народу, після відновлення незалежної української держави – Державний центр Української Народної Республіки має припинити свою діяльність, а президент УНР в екзилі має передати свої повноваження першому всенародно обраному президентові Української держави. У цій зустрічі брали участь депутати Верховної Ради Д. Павличко та Л. Лук'яненко.

Позиція ДЦ УНР в екзилі, яку озвучив М. Плав'юк полягала в тому, що, подібно до того як і інші іноземні екзильні центри, ДЦ УНР готовий передати свій мандат урядові суверенної держави українського народу, і висловив свою готовність здійснити це 22 січня в день проголошення Четвертого Універсалу Української Центральної Ради, за яким Україна була проголошена самостійною державою. Однак Л. Кравчук завагався, посилаючись на те, що Україна до цього ще не готова. Тоді М. Плав'юк запропонував іншу дату – 17 березня 1992 р. – річницю створення Української Центральної Ради. У відповідь на це Л.Кравчук заявив, що нехай держава зміцнить суверенітет, а потім повернемося до цього питання [8].

У ході переговорів пропонувалися й інші дати для передачі повноважень. На думку Д. Павличка, могли б об'єднати українську діаспору 29 квітня – встановлення Гетьманату в 1918 р, чи 30 червня – Акт відновлення Української Державності у 1941 р. На що М. Плав'юк відповів, що він представляє інтереси Державного центру, легітимного органу і на ці дати не може пристати. Наприкінці дискусії президент України погодився, що передача повноважень має бути тільки з рук представників ДЦ УНР і була прийнята компромісна дата – 24 серпня 1992 р., перша річниця проголошення незалежності України. Суть цієї дискусії промовисто свідчить про рівень обізнаності з проблемою навіть серед державницьки налаштованих народних депутатів, не кажучи вже про колишню компартійну еліту.

Після цього принципового рішення розпочалася підготовча робота до процесу передачі повноважень. Була узгоджена участь представників Верховної Ради на сесії УНРади, яка відбулася 14-15 березня 1992 р в Баунд-Бруку. На цю Надзвичайну сесію прибули народні депутати України Л. Скорик та М. Гришко. На Сесії ухвалене рішення про передачу повноважень, затверджено усі необхідні документи та склад делегації Державного центру.

З українського боку вирішення організаційних питань щодо підготовки до передачі повноважень було покладено на керівника юридичного управління адміністрації президента І. Тимченка. В ході підготовчої роботи виникали проблеми, які потребували принципових підходів та нестандартних правових і політичних рішень. Першою постала процедура самої передачі повноважень. З правового боку для тодішньої української влади це була проблема, оскільки країна жила за модифікованою Конституцією УРСР, яка звичайно ж, подібних речей не передбачала. І коли з того приводу виникла дискусія, то М. Плав'юк заявив: «Постановою Трудового Конгресу 1919 року, яка була підписана Головою Директорії, виразно сказано про припинення діяльності Державного Центру УНР в разі проголошення незалежності Української Держави. Так що ми здійснимо цю Постанову незалежно від Вашого рішення. Але в якому Ви опинитеся становищі в разі зволікання цієї справи, то вже самі думайте» [8].

Ще однією проблемою сподівано стало несприйняття українською владою постаті С. Петлюри. Під час погоджувальних засідань лунали пропозиції вилучити прізвище Симона Петлюри з усіх документів. М. Плав'юк з цим категорично не погодився і заявив, що діяльність Уряду УНР базувалася на рішеннях Трудового Конгресу, який давав повноваження Уряду схвалювати різні законодавчі акти. Однак ці документи

набирали чинності лише за підписом Голови Директорії С. Петлюри. Таким чином, на переконання Плав'юка, проігнорувавши Петлюру, ми б підірвали б легітимність всього акту. Представники адміністрації президента, після проведення додаткових консультацій з істориками визнали слушність аргументів президента УНР в екзилі.

Невизначеність, яка супроводжувала ці перемовини породжували різноманітні чутки, наприклад, про те, що нібито прем'єр-міністр В. Фокін рекомендував Президентові Л. Кравчуку взагалі не брати участі в тій церемонії передачі повноважень [8]. Складалося враження, що українські можновладці не знали що робити, а то і просто боялися отримати повноваження від Державного центру. Не в останню чергу через страх бути обвинуваченими у співпраці з націоналістами та можливого невдоволення з боку Росії. Свою роль зіграла і політична приналежність останнього президента УНР – Організація українських націоналістів, яка довгий час в Україні була спозиціонована, як ворожа структура. Однак, саме чітка, виражена позиція М. Плав'юка привела до того, що була розроблена процедура і відбулася сама передача.

Урочистим складенням повноважень Державного Центру Української Народної Республіки до рук Президента України Л. Кравчука в присутності Голови і депутатів Верховної Ради та Уряду України завершилася 22 серпня 1992 р. сімдесятидворічна діяльність ДЦ УНР в екзилі, початок якої датується кінцем 1920 р, коли Голова Директорії УНР С. Петлюра й уряд були змушені залишити українські землі, щоб поза їхніми межами продовжувати боротьбу за державну незалежність.

Очевидцями історичного акту складання повноважень, що відбувся під час урочистого засідання Верховної Ради України та її уряду в Палаці культури «Україна» в Києві для відзначення першої річниці проголошення незалежності України, була присутня чисельна делегація ДЦ УНР та більше 2000 делегатів і гостей Всесвітнього Форуму Українців, які зібралися в столиці України з усіх її земель і двадцяти шести країн світу.

Промову Президента УНР в екзилі М. Плав'юка про те, що «проголошена 24 серпня й утверджена 1 грудня 1991 року народом України Українська Держава продовжує національно-державні традиції УНР і є правонаступницею Української Народної Республіки», всі присутні зустріли овацією. В кінці своєї промови президент проголосив:

«Пане Президенте! Складаю на Ваші руки цей історичний документ, Грамоту, схвалену Українською Національною Радою, і бажаю Вам найкращих успіхів у закріпленні і розбудові незалежної, демократичної соборної України.

Всьому народові України бажаю, щоб він, як Суверен своєї держави, як джерело її влади, стояв на сторожі її незалежності і щоб уже ніколи не було потреби, щоб Президент чи Уряд України були змушені діяти у вигнанні, але щоб успішно і на благо українського народу кермували нею в столиці вільної України – Києві! Щастя Вам Боже! Слава Україні!» [9, с. 203].

Цього ж дня Президент Кравчук прийняв у Маріїнському палаці повну делегацію ДЦ УНР у складі близько сорока осіб. Президентові України Л. Кравчуку і прем'єр-міністрові В. Фокіну були передані прапор ДЦ УНР, державна печатка та книги. Дякуючи представникам Державного центру за їхню багаторічну плідну діяльність щодо українського національного визволення Л. Кравчук зазначив «Так уже склалося, а надто в останні 70 з лишком років, що всіх, хто боровся за самостійну Україну, називали її ворогами. В цьому зв'язку я хочу особисто відзначити; Уряд та Президент УНР в екзилі, кращі представники української громади, полишивши рідну землю через політичні мотиви, продовжували боротьбу за нашу незалежну державу. І та ниточка, що зв'язувала діаспору з Україною, ні на мить не розривалася» [9, с. 211-212].

У силу практично повної відсутності в українському суспільстві в 1991 році розуміння важливості передачі повноважень від ДЦ УНР легітимній владі незалежної України, ця подія пройшла попри усі урочистості майже непоміченою для суспільства. Переважна більшість суспільства не розуміла про що йдеться і вона не сприйняла цей історичний факт належним чином. Меседжі, які посилали учасники цього заходу мали мізерну кількість адресатів поза стінами палацу «Україна». Більше того, можна стверджувати, що вони не усіма сприймалися і у самому залі.

Не буде перебільшенням сказати, що ця подія, як це не виглядає контроверсійно, випередила свій час. Реконструкція історичних подій 1917-1920 рр. у пересічної людини яка цікавилася цією добою, переважним чином відбувалася за допомогою спогадів В.Винниченка [10]. Книга, яка завбачливо була видана «Політвидавком України» ще 1990 року грішила тенденційністю і односторонністю висвітлення подій, фактів та оцінки персоналій. Вона толерувала ліві комуністичні гасла, які сповідував автор та нищила його опонентів. З цих спогадів формувався образ Симона Петлюри – такого собі претендента на роль новітнього Наполеона, на тлі «попівщини та отаманщини», лише на яких ніби-то спирався Головний отаман. Доповнював загальну картину образ С. Петлюри як «ідеолога» єврейських погромів в Україні над яким до того попрацювали більшовицькі спецслужби. З таким штучно створеним бекграундом дуже важко посісти достойне місце у пантеоні українських героїв.

Історія не має умовного способу. Не має сенсу говорити про те, щоб було, якби українці 1991 року обрали менш компліментарний шлях стосовно Росії і визнали як факт окупацію УНР більшовицькою Росією, із усіма відповідними наслідками. Тодішня еліта обрала пострадянський статус новопосталої держави, лише на словах визнаючи взаємозв'язок і спадковість з українською історією і традиціями. Для творення нових державотворчих ідеологем відбиралося все те, що не несло крові, або рани вже були «загоєні»: «спільна колыска» Київська Русь, період Козаччини і т. ін. І надалі акценти часто розставлялися суголосно до російської офіційної історіографії: трактування минулого практично завжди йшло на користь Росії, навіть якщо це шкодило стосункам з іншими державами.

У виборі «ким вважати Україну – пострадянською чи постколоніальною» і українське суспільство і правлячий клас обрали перший варіант. Він давав ефемерні надії на якийсь вищий статус: потужний промисловий та аграрний потенціал, ядерна зброя та велика армія, очікування на активи СРСР, неконфронтаційні стосунки із РФ, завищена самооцінка соціальних відносин створювали ілюзію виграної стартової позиції у порівнянні із постколоніальним статусом. У цю парадигму практично не вписувалися отримані повноваження від УНР – держави, яка воювала з Росією, обстоюючи свою незалежність.

Подальший перебіг подій свідчить про те, що все, чи майже все було втрачено: і економічний потенціал, і ядерна зброя, і армія, і активи, і «дружба» з Росією. Відповідно був втрачений і відносно високий рівень соціального забезпечення людей. Пострадянський статус як вектор розвитку мав абсолютно провальні наслідки.

Набуття постколоніального статусу відкривало інші перспективи, включно із висуненням певних претензій за період окупації. Обрання такої політики виглядало малоімовірним з огляду на вже зазначені причини.

За останню чверть століття картина із сприйняттям історії Української революції 1917-1921 рр., у порівнянні з 1991 роком, суттєво змінилася. Почалося викладання історії України у школах та вишах, з'явилися наукові та публіцистичні публікації, почали відкриватися архіви (хоча архів ДЦ УНР простояв десять років не розпакований і не опрацьований у Центральному архіві вищих органів влади та управління України) і т. ін. Але прориву не сталося. Чому? Погіршилася загальна якість освіти в Україні,

відбувалося постійне скорочення годин викладання історичних дисциплін у вишах, влада демонструвала свою незацікавленість гуманітарною проблематикою, часто віддаючи її на відкуп проросійським агентам впливу.

Здобутки влади і суспільства у цій царині відображають опитування в довоєнній і цілісній Україні (до 2014 року) проведені Інститутом соціології НАНУ [11]. На запитання «Які з нижче перерахованих історичних подій Ви оцінюєте найбільш позитивно в історії України?», серед інших, були отримані такі відповіді: Проголошення Української Народної Республіки в 1917 році – 7,7%, створення УРСР у Харкові у 1917 році 5,5%, проголошення незалежності України – 36,7%; На запитання «Які з нижче перерахованих історичних подій Ви оцінюєте найбільш негативно в історії України?», серед інших були отримані такі відповіді: Проголошення Української Народної Республіки в 1917 році – 0,9%, створення УРСР у Харкові у 1917 році 3,7%, проголошення незалежності України – 2,5%.

«Кого з нижчеперерахованих історичних діячів Ви оцінюєте найбільш позитивно?», серед інших були отримані такі відповіді: Михайло Грушевський – 21,4%, Симон Петлюра – 2,6%, Володимир Ленін – 3,8%; Негативно: Михайло Грушевський – 0,3%, Симон Петлюра – 6,1%, Володимир Ленін – 18,9%;

Регіональні моделі історичної пам'яті: [12, с. 129-130]

	Регіон	Дуже позитивне ставлення	Дуже негативне ставлення
1.	Захід	Б. Хмельницький, М. Грушевський, В. Чорновіл, І. Мазепа, С. Бандера	Й. Сталін, Л. Кравчук, Л. Кучма, В. Ленін
2	Центр	Б. Хмельницький, М. Грушевський, В. Чорновіл, Петро І	Л. Кучма, Й. Сталін, Л. Кравчук,
3	Південь та Схід (Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська та Харківська)	Б. Хмельницький, Петро І, Л. Брежнев, М. Хрущов, М. Грушевський,	Л. Кучма, С. Бандера, С. Петлюра, М. Горбачов
4	Донбас та Крим	Петро І, Б. Хмельницький, Л. Брежнев	С. Бандера, С. Петлюра, Л. Кучма, М. Горбачов

Якщо говорити про ставлення до Симона Петлюри, то ми бачимо, що серед «дуже позитивного» ставлення цього історичного персонажу немає, а зате він присутній у «дуже негативному ставленні» – на Півдні, Сході, Донбасі та Криму. Присутній певний парадокс, коли не існує дзеркального ставлення у різних регіонах країни. На Півдні та Сході він серед дуже «негативних персонажів», але він не сприймається там де є симпатії до УНР. Тут його «заступає» Михайло Грушевський. Таким чином, ми спостерігаємо явні деформації у суспільній свідомості у сприйнятті подій української історії, і зокрема, революції 1917-1921 рр. Негатив який формувався упродовж семи десятиліть радянської влади щодо Симона Петлюри до сих пір не вдалося подолати.

У кожного свій шлях до об'єктивної і правдивої історії – хтось це зробив ще за комуністичного режиму, хтось сприйняв це досить швидко наприкінці 80 - початку 90-х, комусь цей процес дався важче, хтось і зараз розривається між двома

паралельними сюжетами та ідентичностями – російсько-радянською і українською. Було б наївним вважати, що розставання з пострадянським мисленням буде даватися легко і швидко. Якась частина мешканців України навряд чи сприйме українську історію без ідеологічних нашарувань.

Більшості громадян України знадобилося чверть століття, три революції і війна з Росією, щоб лише почати сприймати Українську революцію 1917-1921 рр., як не відсторонені події, а як частку своєї невідомої національної історії і цей процес ще далекий від свого завершення. Очевидно, що важливими і безпрецедентними на цьому шляху є і Указ президента України, і Розпорядження Кабінету Міністрів України щодо заходів з відзначення на державному рівні 100-річчя подій Української революції 1917 - 1921 років.

Чи є сенс у поверненні до питання справжнього правонаступництва від УНР до сучасної України? На це запитання складно відповісти однозначно. З одного боку, пройшло досить багато часу з моменту передачі повноважень від ДЦ, укладено кілька договорів з Росією, які формально закріплюють рівноправний статус екс-колонії і екс-метрополії. З іншого боку, фактична політика Російської Федерації щодо України до 2014 року та одностороннє порушення північним сусідом усіх міжнародних зобов'язань і двосторонніх угод, створює сприятливий ґрунт для повернення до цього питання. У будь-якому разі, це питання потребує додаткового вивчення як з точки зору історичного процесу, так і можливостей міжнародного права.

Список використаної літератури

1. Петлюра С. Статті. Листи. Документи / С. Петлюра. – Нью-Йорк : УВАН, 1956. – Т. I. – 480 с. ; Petliura S. Statti. Lysty. Dokumenty / S. Petliura. – New York: UVAN, 1956. – Т.1. – 480 s.
2. Петлюра С. Статті. Листи. Документи / С. Петлюра. – Нью-Йорк, 1979. – Т. II. – 519 с. ; Petliura S. Statti. Lysty. Dokumenty / S. Petliura. – New York, 1979. – Т. II. – 519 s.
3. Прокопович В. Свято незалежності / В. Прокопович // Тризуб. - 1931. – Ч.4 (262). – С. 4–8 ; Prokopovych V. Sviato nezalezhnomy / V. Prokopovych // Tryzub. - 1931 – Ch.4 (262). – S. 4–8.
4. Лотоцький О. Симон Петлюра / О. Лотоцький. – Б.м., 1936. – 118 с. ; Lototskyi O. Symon Petliura / O. Lototskyi. – B.m., 1936. – 118 s.
5. Шульгин О. Без території. Ідеологія та чин Уряду УНР на чужині / О. Шульгин / відп. ред. Г. Й. Удовенко; упорядн. : Г. В. Стрельський, І. Д. Шевченко. – Автентич. відтворення вид. 1934 р. – Київ : Юрінком Інтер, 1998. – 352 с. ; Shulhyn O. Bez terytorii. Ideolohiia ta chyn Uriadu UNR na chuzhyni / O. Shulhyn / vidp. red. H. Y. Udovenko; uporiadn. : H. V. Strel'skyi, I. D. Shevchenko. – Avtentych. vidtvorennia vyd. 1934 r. – Kyiv : Yurinkom Inter, 1998. – 352 s.
6. Ливицький М. А. Проблеми української визвольної політики / М. А. Ливицький // Відносини Захід-Схід і проблеми поневолених Москвою націй. – Мюнхен : Вид. Укр. інформаційного бюро: Коштом Г. Ливицької, 1975. – 409 с. ; Livytskyi M. A. Problemy ukrainskoi vyzvolnoi polityky / M. A. Livytskyi // Vidnosyny Zakhid-Skhid i problemy ponevolenykh Moskvoiu natsii. – Miunkhen : Vyd. Ukr. informatsiinoho biuro: Koshtom H. Livytskoi, 1975. – 409 s.
7. Степан Витвицький – Президент Української Народної Республіки в екзилі : документи і матеріали / упоряд. О. Кучерук. – Київ : Видавництво імені Олени Теліги, 2007. – 248 с. ; Livytskyi M. A. Problemy ukrainskoi vyzvolnoi polityky / M. A. Livytskyi // Vidnosyny Zakhid-Skhid i problemy ponevolenykh Moskvoiu natsii. – Miunkhen : Vyd. Ukr. informatsiinoho biuro: Koshtom H. Livytskoi, 1975. – 409 s.
8. Плав'юк М. Україна життя моє. Від селянського сина до Державника. Повернення [Електронний ресурс] / М. Плав'юк // Українське життя в Севастополі. —

Режим доступу : <http://ukrlife.org/main/evshan/plaviuk2.htm> ; Plaviuk M. Ukraina zhyttia moie. Vid selianskoho syna do Derzhavnyka. Povnennia [Elektronnyi resurs] / M. Plaviuk // Ukrainske zhyttia v Sevastopoli. — Rezhym dostupu : <http://ukrlife.org/main/evshan/plaviuk2.htm>

9. Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі : статті і матеріали / зред. Л. Р. Винар, Н. Пазуняк. — Філадельфія-Київ-Вашінгтон : Фондація ім. С.Петлюри, Веселка, Фондація Родина Фещенко-Чопівських, 1993. — 494 с. : іл.; Derzhavnyi Tsentri Ukrainskoi Narodnoi Respubliky v ekzyli : statti i materiialy / zredah. L.R. Vynar, N. Pazuniak. — Filadelfia-Kyiv-Vashington : Fundatsiia im. S.Petliury, Veselka, Fundatsiia Rodyny Feshchenko-Chopivskykh, 1993. — 494 s.

10. Винниченко В. Відродження нації (Історія української революції: mareць 1917 р. — грудень 1919 р.) / В. Винниченко. — Київ : Вид-во політичної літератури України, 1990. — 797 с. ; Vynnychenko V. Vidrozhennia natsii (Istoriia ukrainskoi revoliutsii: marets 1917 r. — hruden 1919 r.) / V. Vynnychenko. — Kyiv : Vyd-vo politychnoi literatury Ukrainy, 1990. — 797 s.

11. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін : зб. наук. праць / НАН України, Інститут соціології/ гол. ред. В.Ворона. — К., 2015. — Вип. 2(16). — 652 с.; Ukrainske suspilstvo: monitoring socialnyh zmin : zb. nauk. prats / NAN Ukrainy, Instytut sotsiologii / hol. red. V. Vorona — K., 2015. — Vyp. 2(16). — 652 s.

12. Вишняк О. Моделі історичної пам'яті: регіональні особливості / О. Вишняк // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. - 2015. — Вип. 2(16). — С. 124-132 ; Vyshniak O. Modeli istorichnoi pamiaty: rehionalni osoblyvosti / O. Vyshniak // Ukrainske suspilstvo: monitorynh sotsialnykh zmin. - 2015. — Vyp. 2(16). — S. 124-132/

Стаття надійшла до редакції 08.12.2017 р.

V. Yablonskyi

THE PECULIARITIES OF PERCEPTION OF THE UNR IN UKRAINE AFTER THE DECLARATION OF INDEPENDANCE

The article dwells on the problem of the succession of the National Ukrainian Republic and modern Ukrainian state in the light of the activity and transferring power by the State center of the UNR in exile.

The accent is made on the importance of the Act of transferring power in the process of formation of the modern Ukrainian identity. The Representatives of the State Center of the UNR abdicating their powers stressed on the point that the declared on the 24th of August and approved on the 1st of December 1991 the Ukrainian nation Ukrainian State proceeds state and national traditions of the UNR and is the successor of the Ukrainian National Republic.

Analyzing basic reasons why the Ukrainian state and society practically ignored the historical chance which gave possibilities to much more quick transference from post-soviet state to open democratic society with market economy.

The article is written with the usage of the results of the national annual sociological monitoring surveys that were conducted in 1992-2015. There considered the differences of the regional models of the historical memory as for the perception and succession of the Ukrainian National Republic in modern Ukraine.

Keywords: *Ukrainian National Republic (The UNR), State center of the UNR in exile, Ukrainian identity, Historical succession.*